

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Kolize při uplatnění totožného nároku na vydání věci více oprávněnými osobami podle zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi

Zákon č. [428/2012](#) Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi, (dále jen „zákon“) vzbuzuje u široké veřejnosti od okamžiku svého přijetí velké emoce a přináší s sebou řadu otázek, před něž bude při naplňování tohoto zákona právní praxe postavena. Jednu z nejasných situací, jež by mohla v souvislosti s vydáváním původního majetku církví a náboženských společností podle tohoto zákona nastat, představuje kolize při uplatnění totožného nároku na vydávání věci více oprávněnými osobami.

Příčina uvedené kolize spočívá v ustanovení zákona, které stanoví zákonné zastoupení, na jehož základě mohou určité oprávněné osoby uplatnit nárok na vydání věci jménem jiné oprávněné osoby. Konkrétně se jedná o ust. § 18 odst. 6 zákona, podle něhož může jménem oprávněné osoby uvedené v ust. § 3 písm. b) a c) zákona uplatnit nárok na vydání věci jí přímo nadřízená osoba, popřípadě registrovaná církev a náboženská společnost, která tuto osobu zřídila nebo založila, nebo již byla tato osoba součástí. Nezbytným předpokladem pro možnost uplatnění nároku za oprávněnou osobu dle uvedeného ustanovení je skutečnost, že nárok neuplatnila ona sama.

Oprávněnými osobami rozumí zákon jednotlivé subjekty, které mohou za splnění zákonných předpokladů požadovat vydání věci náležející do původního majetku registrovaných církví, přičemž tyto osoby jsou vymezeny taxativním výčtem uvedeným v ust. § 3 zákona. Jedná se celkem o čtyři skupiny subjektů, a to

- registrované církve a náboženské společnosti[1] dle ust. § 3 písm. a) zákona,
- právnické osoby zřízené nebo založené jako součást registrované církve a náboženské společnosti (dále jen „náboženské právnické osoby“) dle ust. § 3 písm. b) zákona,
- právnické osoby zřízené nebo založené za účelem podpory činnosti registrované církve a náboženské společnosti k duchovním, pastoračním, charitativním a jiným účelům dle ust. § 3 písm. c) zákona (dále jen „právnické osoby založené za účelem podpory církve“)
- a Náboženská matice dle ust. § 3 písm. d) zákona.

Dále se zaměříme na první tři výše jmenované, tedy oprávněné osoby vyjma Náboženské matice.

Mezi uvedenými oprávněnými osobami zaujímají zvláštní postavení registrované církve a náboženské společnosti uvedené v ust. § 3 písm. a) zákona. Je to především z toho důvodu, že náboženské právnické osoby uvedené v ust. § 3 písm. b) zákona odvozují svou subjektivitu od registrovaných církví a náboženských společností, neboť jsou to právě registrované církve a náboženské společnosti, které jsou dle zákona č. [3/2002](#) Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností, (dále jen „CírkJ“) oprávněny zřizovat další orgány církve a náboženské společnosti a orgány řeholních institucí. Těmito dalšími orgány církve je třeba i přes rozdílnou terminologii zákona a CírkJ rozumět právě náboženské právnické osoby uvedené v ust. § 3 písm. b) zákona, přičemž CírkJ užívá pro tyto orgány církve v ust. § 15a a násl. pojem evidované právnické osoby. Zajímavostí je, že i tyto náboženské právnické osoby zřízené orgány registrované církve a náboženské společnosti mohou být v závislosti na znění základního dokumentu církve dále oprávněny podávat návrhy na evidenci dalších právnických osob dle ust. § 15a odst. 1 CírkJ. Na základě této konstrukce tak může v praxi docházet k vytváření mnohastupňové hierarchické struktury církví a náboženských společností, jak ji známe např. u římskokatolické církve. Jak uvádí doktrína, je evidovaná právnická osoba autonomně zřízená instituce registrované církve a náboženské společnosti, jež tvoří její organickou součást a současně má vlastní právní subjektivitu.[2] Podstatným znakem těchto náboženských právnických osob je tedy jejich vlastní právní subjektivita.

Vedle uvedených náboženských právnických osob mohou církve a náboženské společnosti zakládat další právnické osoby podle zvláštních právních předpisů[3], přičemž tyto osoby lze podřadit pod oprávněné osoby dle ust. § 3 písm. c) zákona, tedy právnické osoby zřízené nebo založené za účelem podpory činnosti registrované církve a náboženské společnosti k duchovním, pastoračním, charitativním, zdravotnickým, vzdělávacím nebo administrativním účelům.

Při vydávání majetku dle zákona může u výše uvedených oprávněných osob, které zákon vyjmenovává v ust. § 3 písm. b) a c), dojít k situaci, kdy tyto osoby svůj nárok na vydání věci neuplatní. V takovém případě je dle ust. § 18 odst. 6 zákona oprávněna jejich jménem uplatnit tento nárok jim přímo nadřízená právnická osoba, popřípadě registrovaná církev a náboženská společnost, která tyto osoby zřídila nebo založila, nebo již byly tyto osoby součástí. A právě v takovémto případě může v praxi nastat komplikace spočívající ve dvojím uplatnění jednoho nároku, a to jak oprávněnou osobou, tak jí přímo nadřízenou právnickou osobou, popřípadě registrovanou církví či náboženskou společností.

Jednodušší situace může nastat v případě konfliktu uplatnění nároku na vydání věci jak přímo nadřízenou právnickou osobou, tak církví či náboženskou společností. Z formulace zmíněného ust. § 18 odst. 6 zákona, podle něhož může nárok na vydání věci uplatnit *„přímo nadřízená právnická osoba[4], popřípadě registrovaná církev a náboženská společnost, která tuto osobu zřídila nebo založila, nebo již byla tato osoba součástí“*, vyplývá, že registrovaná církev či náboženská společnost může uplatnit právo na vydání věci v zastoupení oprávněné osoby až tehdy, pokud jej neuplatní osoba přímo nadřízená osobě oprávněné. Pokud by tedy požádaly o vydání věci jak církev či náboženská společnost, tak osoba přímo nadřízená osobě oprávněné, mělo by být jednáno pouze s druhou jmenovanou.

Komplikovanější případ však představuje situace, kdy dojde k uplatnění nároku jak oprávněnou osobou, tak jí přímo nadřízenou právnickou osobou, nebo církví či náboženskou společností. Oprávněné osobě je přitom zákonem poskytnuta lhůta v délce 12 měsíců k tomu, aby svůj nárok na vydání věci uplatnila. Neučiní-li tak, její právo ze zákona zaniká. Po uplynutí této prekluzivní lhůty tak není možné s úspěchem uplatnit nárok jménem oprávněných osob ani na základě uvedeného zákonného zmocnění. Za této situace je však otázkou, kdy mohou přímo nadřízené právnické osoby, popřípadě registrované církve či náboženské společnosti, uplatnit nárok jménem oprávněné osoby, aniž by hrozilo riziko dvojího uplatnění totožného nároku. V praxi si lze totiž snadno představit situaci, kdy oprávněná osoba své právo na vydání věci uplatní řádně v zákonné lhůtě, avšak až poté,

co došlo k uplatnění jejího práva na vydání jí přímo nadřízenou osobou nebo církví či náboženskou společností, jíž byla tato osoba součástí. Jelikož podmínkou pro možnost uplatnění nároku na vydání věci jinou osobou na základě zákonného zastoupení oprávněné osoby je skutečnost, že oprávněná osoba neuplatní nárok sama, nabízí se řešení jednat se zmocněnými osobami až v okamžiku, kdy je zřejmé, že oprávněná osoba svůj nárok uplatní právě jejich prostřednictvím. K tomu může dojít např. na základě písemného zmocnění oprávněné osoby, kterým zmocní přímo nadřízenou právnickou osobu k jednání v této věci. Řešením uvedené situace naopak nemůže být nečinnost povinné osoby, která by vyčkávala uvedených 12 měsíců, po jejichž uplynutí by již oprávněná osoba nemohla nárok úspěšně uplatnit a bylo by tak postaveno najisto, kdo bude s konečnou platností uplatňovat nárok na vydání věci. Tento postup je totiž vyloučen s ohledem na ust. § 9 odst. 2 a § 10 odst. 2 zákona, podle nichž uzavře povinná osoba dohodu o vydání věci do 6 měsíců od uplatnění nároku oprávněnou osobou.

Zamezení dvojího uplatnění totožného nároku lze do jisté míry docílit rovněž prostřednictvím omezení jednatelského oprávnění církevních právnických osob. Zřizovatel totiž může omezit právní jednání evidované právnické osoby např. v závislosti na povaze tohoto jednání, přičemž takové omezení je dle CírkZ účinné vůči každému již dnem jeho zápisu do rejstříku evidovaných právnických osob. Na základě uvedeného omezení jednatelského oprávnění je možné, aby oprávněné osoby uplatňovaly svůj nárok na vydání věci jedině s předchozím písemným souhlasem určité výše postavené evidované právnické osoby. Tak je tomu např. u některých evidovaných právnických osob v rámci římskokatolické církve, které mohou uplatnit nárok na vydání historického majetku pouze s písemným souhlasem biskupa nebo generálního vikáře. Bez písemného souhlasu by bylo uplatnění nároku oprávněnou osobou neplatné, neboť by bylo v rozporu se způsobem jednání této osoby uvedeným v rejstříku evidovaných právnických osob. Tato konstrukce sice po právní stránce nevylučuje riziko dvojího uplatnění totožného nároku, avšak v praxi lze vzhledem k autoritě biskupa či generálního vikáře v rámci římskokatolické církve předpokládat, že pokud udělí oprávněné osobě souhlas s uplatněním nároku, nebude právnická osoba přímo nadřízená oprávněné osobě uplatňovat totožný nárok na vydání věci proti tomuto souhlasu.

Pokud by ani uvedený postup nevedl v praxi k odstranění dvojího uplatnění totožného nároku na vydání věci, je otázkou, jak při dvojitým uplatnění stejného nároku postupovat. Není-li zřejmé, zda oprávněná osoba v zákonné době uplatní svůj nárok na vydání věci či nikoli a o vydání věci by mezitím jejím jménem na základě uvedeného zmocnění požádala jí přímo nadřízená osoba, nebo registrovaná církev či náboženská společnost, považovali bychom vzhledem ke znění ust. § 18 odst. 6 zákona za správné dotázat se nejprve oprávněné osoby, zda s uplatněním tohoto nároku jejím jménem souhlasí, či zda chce svého práva využít sama. V případě, že by se oprávněná osoba rozhodla uplatnit svůj nárok sama, nezbývalo by než jednat dále výhradně s ní. Z důvodu vyšší procesní opatrnosti se však rovněž nabízí možnost vést dialog s oběma osobami za účelem vzájemné dohody všech subjektů o dalším postupu při řešení kolize vzniklé dvojitým uplatněním téhož nároku.

Mgr. Josef Vacek,
advokát

Mgr. František Hons,
advokátní koncipient

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: vacek@iustitia.cz

[1] Ke dni účinnosti zákona bylo v rejstříku církví a náboženských společností veřejně přístupného na internetových stránkách Ministerstva kultury ČR evidováno celkem 33 církví a náboženských společností, které lze označit za potenciální oprávněné osoby.

[2] Kříž, J. Zákon o církvích a náboženských společnostech. Komentář. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 223

[3] Takovým zvláštním předpisem je např. Občanský či Obchodní zákoník, zákon o nadacích a nadačních fondech či zákon o obecně prospěšných společnostech (viz poznámka pod čarou č. 14a CírkZ).

[4] Osobou přímo nadřízenou bude podle hierarchické struktury vždy zakladatel dotyčné osoby, který je uveden u každé evidované právnické osoby v rejstříku evidovaných právnických osob.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)

- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)